

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Van Yüzüncü Yıl University
The Journal of Social Sciences Institute
Yıl / Year: 2020 - Sayı / Issue: 47
Sayfa/Page: 325-346
ISSN: 1302-6879

Entegre Raporlama Kavramı ve Entegre Raporlamanın Türkiye'deki Uygulama Örnekleri Üzerine Bir Araştırma*

A Research on the Concept of Integrated Reporting and the Application Examples of Integrated Reporting in Turkey

- Aybüke ŞİMŞEK*
- Burak TERİM**

*Arş. Gör., Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli / Türkiye. Res. Assist, Kocaeli University, Institute of Social Sciences, Kocaeli / Turkey. aybuke.simsek@kocaeli.edu.tr
ORCID: 0000-0001-9689-8457

**Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Manisa / Türkiye. Asst. Prof., Celal Bayar University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration, Manisa / Turkey. burak.terim@bayer.edu.tr
ORCID: 0000-0003-4503-6093

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type:

Araştırma Makalesi/ Research Article

Geliş Tarihi / Date Received:

17/10/2019

Kabul Tarihi / Date Accepted:

20/11/2019

Yayın Tarihi / Date Published:

31/03/2020

Atf: Şimşek, A. & Terim, B. (2020). Entegre Raporlama Kavramı ve Entegre Raporlamanın Türkiye'deki Uygulama Örnekleri Üzerine Bir Araştırma. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 47, 325-346

Citation: Şimşek, A. & Terim, B. (2020). A Research on the Concept of Integrated Reporting and the Application Examples of Integrated Reporting in Turkey. *Van Yüzüncü Yıl University the Journal of Social Sciences Institute*, 47, 325-346

Öz

Entegre raporlama, kuruluşların değer yaratma sürecini bilgi kullanıcılarına aktaran kurumsal raporlama türlerinden birisidir. Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) kuruluşlara entegre rapor hazırlama sürecinde rehber niteliğinde bir Entegre Raporlama Çerçevesi geliştirmiştir. Entegre raporlama Türkiye'de henüz çok yeni uygulanmaya başladığı için bu konuda yapılan bilimsel çalışmalar incelendiğinde genel itibarıyla çoğunun teoriye dayandığı, dünyadaki uygulama örneklerinin incelendiği ya da kuruluşların hazırladıkları sürdürülebilirlik raporları ve yıllık faaliyet raporları üzerinden incelemeler yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmanın amacı öncelikle entegre raporlama hakkında teorik bilgi vermek, ardından ise Türkiye'de 2016 yılına ait entegre rapor yayımlayan beş kuruluş bulunmakta olup, bu beş kuruluşun entegre raporlarını Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi'nin içerik öğelerine uygunluğu açısından değerlendirmektir. Nitel analiz tekniklerinden birisi olan içerik analizi kullanılan çalışma, entegre raporlamanın Türkiye'deki mevcut durumunu ortaya koymak açısından ve kuruluşların bundan sonra hazırlayacakları entegre raporlama uygulamalarına yol göstermesi açısından önem arz edeceği düşünülerek yapılmıştır. Analiz sonucu kuruluşların entegre raporları faaliyet gösterdikleri sektöre bağlı olarak sermaye öğeleri ve iş modeli noktasında farklılık göstermekle birlikte incelenen tüm entegre raporların Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi'nin içerik öğeleri gerekliliklerini önemli ölçüde karşıladığı fakat entegre edilecek sunulma noktasında eksiklikleri olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Entegre raporlama, sürdürülebilirlik, içerik analizi.

* Bu çalışma, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Aybüke ŞİMŞEK tarafından savunulan Dr. Öğr. Üyesi Burak TERİM danışmanlığında yürütülen "Raporlama Kavramı ve Entegre Raporlamanın Türkiye'deki Uygulama Örnekleri Üzerine Bir Araştırma" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Abstract

Integrated reporting is an enterprise reporting type that transfers the value creation process of organizations to information users. International Integrated Reporting Council (IIRC) has developed an Integrated Reporting Framework as a guide for establishments for the preparation process of the integrated report. Since that integrated reporting has very early applications in Turkey when examined the fieldworks in general terms, it is seen that they all based on theory, and the application examples are examined in World or the establishments are making examinations through annual sustainability reports and through annual reports. The aim of this study provide theoretical information about the firstly integrated reporting, then there is 5 establishment in Turkey who had published integrated reports for 2016, and the integrated reports of these 5 establishments are evaluated as per the suitability of the content items of International Integrated Reporting Framework. Qualitative analysis techniques from one study used the content analysis it has been made integrated reporting in terms reveals the current situation in Turkey and the organizations will be important in terms of showing the way to integrated reporting application to be prepared thereafter. As the result of the analysis; it has been observed that the capital items and business models differ depending on the sector in which the enterprises operate. Although all the integrated reports examined have met the Content requirements of the International Integrated Reporting Framework to a significant extent, they are considered as having some deficiencies in the presentation of these content items.

Keywords: Integrated reporting, sustainability, content analysis.

Giriş

Entegre raporlama, tüm paydaşlar için değer yaratma odağında, kuruluşun stratejileri, kurumsal yönetim faaliyetleri ve finansal performansı ile çevresel, sosyal ve ekonomik çevresini ilişkilendiren, finansal ve finansal olmayan verilerin birlikte sunulduğu kurumsal raporlama türüdür.

Küreselleşme ve son zamanlarda gerçekleşen finansal krizler iş dünyası, yatırımcılar ve toplum arasında güvensizliğe neden olmuştur. Söz konusu olan güvensizliğin giderilebilmesi için kuruluşların yaratmış olduğu değer, kurumsal yönetim perspektifine dayalı olarak şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri temelinde kurumsal raporlar aracılığıyla paydaşlara sunulmaktadır. Kurumsal raporlamanın ilk basamağını oluşturan ve tüm dünyada düzenlenmesi zorunlu olan finansal raporlar, mevcut yatırımcıların yanı sıra potansiyel yatırımcılara, borç veren kişi ve kurumlara ayrıca kredi sağlayan diğer taraflara karar vermede ihtiyaçları olan faydalı finansal bilgiyi sağlayan raporlardır. Kuruluşların ekonomik, sosyal ve çevresel performanslarının söz konusu finansal raporlarda yer almaması, bu

raporların kuruluşun değerini yansıtmada ve ilgililerine karar vermede yardımcı olacak bilgileri sağlama noktasında yetersiz kalmasına neden olmuştur. Bu nedenle kuruluşların performansının sadece finansal raporlar ile ölçülmesi kuruluşu değerlendirme aşamasında eksik kalacağından, performansı değerlendirirken; kuruluşun yarattığı değer, çevreye karşı duyarlılıkları ve paydaşları ile iletişimi de incelenmelidir. Küreselleşmenin de etkisi ile birlikte bilgi kullanıcılarının artan bilgi ihtiyacı doğrultusunda kuruluşların ekonomik, çevresel ve sosyal performanslarını içinde barındıran çevresel raporlar, sosyal sorumluluk raporları ve son yıllarda gündemde olan sürdürülebilirlik raporları gündeme gelmiştir. Ancak finansal ve finansal olmayan raporların kuruluşlar tarafından ayrı ayrı hazırlanıp bilgiler arası bağlantı kurulmadan sunulması nedeniyle daha uzun ve karmaşık hale gelen raporlar bilgi kullanıcılarının ihtiyaçlarına uygun faydalı bilgiyi seçmede zorluk yaşamalarına yol açmaktadır. Dolayısıyla finansal ve finansal olmayan bilgileri kapsayan fakat finansal ve sürdürülebilirlik raporlarının tek bir rapor altında sunulmasının ötesinde bir raporlama türü olan entegre raporlama ortaya çıkmaktadır.

Entegre rapor hazırlayacak olan kuruluşların raporlarını, Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi'nin 2013 yılında yayımladığı Entegre Raporlama Çerçevesi doğrultusunda hazırlamaları gerektiği belirtilmiştir. Söz konusu Çerçeve entegre raporun hazırlanışı ve sunumuna dair ilkeler, raporun içeriği ve temel kavramları açıklanmaktadır. Çerçeve'de yer alan Kılavuz İlkeler yedi, İçerik Ögeleri ise sekiz ana başlıktan oluşmaktadır.

Entegre raporlama ile ilgili kuruluşların hazırladığı birçok raporun yanı sıra yapılan akademik çalışmalarda, çeşitli ülkelerde faaliyet göstermekte olan kuruluşların yıllık raporları, sürdürülebilirlik raporları veya entegre raporları ele alınarak Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi ilkeleri doğrultusunda içerik analizi kullanılarak bu raporların entegre raporlamaya uygunluk derecesi belirlenmeye çalışılmıştır. Dünyada entegre rapor hazırlayan kuruluşların sayısı hızla artarken Türkiye'de entegre raporlama henüz çok yeni uygulanmaya başlamıştır. Bu nedenle, Türkiye'de yapılan çalışmalar incelendiğinde genel itibarıyla çoğunun teoriye dayandığı, dünyadaki uygulama örneklerini incelediği ya da Türkiye'de faaliyet gösteren kuruluşların sürdürülebilirlik raporları ve yıllık raporlar üzerinden incelemeler yapıldığı görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, entegre raporlamanın teorik olarak incelenmesi ve Türkiye'de entegre raporlamanın mevcut durumunun tespit edilmesidir. Bu doğrultuda çalışma, Türkiye'de faaliyet gösteren

kuruluşların 2016 yılı için hazırlamış oldukları entegre raporlarının, Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi'ne uygunluğu açısından içerik analizine tabi tutularak IIRC'nin Entegre Raporlama Çerçevesi gerekliliklerini 'İçerik Öğeleri' açısından ne derecede karşıladığının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Türkiye'de 2016 yılına ait entegre rapor yayımlayan beş kuruluş bulunmakta olup, bu beş kuruluşun entegre raporları Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi'nin içerik öğelerine uygunluğu açısından değerlendirilmiştir.

1. Entegre Raporlamanın Ortaya Çıkış ve Gelişim Süreci

Entegre raporlama yolculuğu Dünyada 1994 yılında Güney Afrika'nın tam demokrasiyi benimsemesine dayanmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda yayımlanan Entegre Rapor sayısına göre hükümetlerin veya borsaların aldığı inisiyatifler ve düzenlemeler sayesinde lider konumunda olan Güney Afrika Cumhuriyeti'ni Brezilya, Avustralya ve Hollanda'nın takip ettiği ve bunların yanı sıra ABD, Finlandiya, Kanada, İsveç, İspanya, Almanya, İsviçre ve İngiltere'nin de entegre raporlama yapılan ülkeler arasında olduğu görülmektedir.

İşletmenin mali durumunu ve gerçekleştirdiği faaliyetlerinin sonuçlarına ait finansal bilgileri, bilgi kullanıcılarına aktarmak amacıyla hazırlanan ve kurumsal raporlama türlerinden birisi olan finansal raporlar; kuruluşun geçmiş dönemine ait performans sonuçlarına ilişkin finansal bilgiyi mevcut veya potansiyel yatırımcılara veya kreditoörlere sunmak için hazırlanmaktadır. Ancak günümüzde kuruluş sadece mevcut veya potansiyel yatırımcılara karşı sorumlu olmayıp tüm paydaşlara karşı sorumludur. Dolayısıyla bu düşünce, kurumsal raporlamayı da etkilemiştir. Kuruluşun tüm paydaşları açısından değer yaratmasını, bu değeri şeffaflık ve hesap verebilirliği sağlayabilmek için raporlamasını gerekli hale getirmiştir (Aracı ve Yüksel, 2017a: 390). Bununla birlikte finansal raporlarını genel kabul görmüş muhasebe ilkelerini temel alarak hazırlayan kuruluşların, finansal krizlerden sonra birden iflas etmesi ve yaşanan şirket skandalları finansal raporların güvenilirliğinin sorgulanmasına sebep olmuştur. Böylece finansal raporların; kuruluşun geleceği, varlık-borç değerlendirmesi ve karşılaşılabilecek riskler hakkında finansal rapor kullanıcılarına bilgi verme noktasında yetersiz kaldığı tartışılmaya başlanmıştır (Küçükgergerli, 2017: 35). Bu nedenle kuruluşların; iç kontrol birimleri, bağımsız denetim şirketleri ve yasal düzenlemeler yardımıyla finansal raporlarının daha güvenilir olmasını sağlama çabası, beraberinde bu raporların gittikçe daha fazla teknik

bilgi içermesi ve sayfa sayılarının gittikçe artması gibi sonuçlar doğurmuştur. Bu yüzden entegre raporların kullanıcılar tarafından anlaşılması oldukça zorlaşmıştır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 21).

Küreselleşme ile birlikte meydana gelen ekonomik, sosyal ve çevresel faktörlerdeki değişimler kuruluşlar hakkında daha fazla bilginin edinilmesini zorunlu hale getirmektedir. Zira yaşanan bu değişim kuruluşların yapılarını da fazlaca etkilemektedir. Oceaon Tomo adlı firma tarafından yapılan bir araştırmada Standart Poor's (S&P) 500 şirketlerinin değerlerinin açıklanmasında maddi varlıklar ve maddi olmayan varlıkların yüzdeleri yıllara göre incelenmiş ve 1975 yılında fiziksel ve finansal varlıklar %83 oranında, diğer faktörler %17 oranında kullanılırken; 2015 yılına gelindiğinde ciddi bir farkla fiziksel ve finansal varlıklar %13 oranında diğer faktörlerin ise %87 oranında kullanıldığı açıkça görülmüştür (Krzus, 2011: 273-276). Dolayısıyla geleneksel şirket raporlamaları şirketlerin piyasa değerlerini belirleyen unsurlarda yaşanan bu değişikliği yansıtmaya yetersiz kalmıştır. Bu da onları farklı bilgi kaynağı arayışına yöneltmiştir. Bu aşamada kuruluşlar söz konusu eksiklikleri giderebilmek adına finansal olmayan raporlamaya eş anlamlı olarak kullanılan kurumsal sosyal sorumluluk raporlaması, üçlü sorumluluk raporlaması ya da genelde sürdürülebilirlik raporlaması olarak adlandırılan ve kuruluş faaliyetlerinin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerinin de raporlanmasının amaçlandığı raporlar yayımlamaya başlamışlardır (Çalışkan, 2012: 52).

Yöneticilerin, yatırımcıların ve kuruluşun diğer paydaşlarının doğru kararlar alabilmeleri için değer yaratan etkenler ve yaratılan değerlerin kaynağı olan faaliyetler hakkında bilgiye ihtiyaçları vardır. İhtiyaç duyulan bu bilgiler temel performans göstergeleri yardımıyla sayısal olarak ya da ticari fırsatlar, riskler, stratejiler ve planlar şeklinde niteliksel olarak ölçülebilir (Krzus, 2011: 273-276). Bu bilgilere ise kuruluşların hazırladığı oldukça uzun sayfalardan oluşan ayrı ayrı raporlardan ulaşmak gittikçe daha zor hale gelmiştir. Bu nedenle; sosyal sorumluluk muhasebesi, çevre muhasebesi, stratejik yönetim ile sürdürülebilirlik raporlamasını ve kurumsal yönetimi kapsayacak bir raporlama türü olan entegre raporlama ortaya çıkmaktadır. Entegre rapor ile sadece geçmiş ile ilgili finansal bilgiler değil aynı zamanda karar almada oldukça önem arz eden finansal olmayan bilgiler arasında anlamlı bir ilişki kurularak, bilgi kullanıcılarının daha isabetli kararlar almaları mümkün olacaktır (Yanık ve Türker, 2012: 302). Entegre raporlama kapsamında finansal raporların içerdiği bilgilerin yanı sıra kurumsal sosyal sorumluluk

raporlaması ve sürdürülebilirlik raporlamasının içerdiği konulara da yer verilerek kuruluşun etkilediği ve etkilendiği çevreye dair bilgiler aktarılmaktadır (Gençoğlu ve Aytaç, 2016: 24). Ayrıca kurumsal sürdürülebilirlik politikalarının şirketlerin kurumsal itibarını dolayısıyla da marka değerini artırdığı düşünülmektedir, bunun da etkisiyle bu raporları hazırlamaya başlayan şirketler rekabet üstünlüğü sağlamaktadır (Gençoğlu ve Aytaç, 2016: 64).

Güney Afrika Entegre Raporlama Komitesi (The Integrated Reporting Committee of South Africa-IRC), Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative-GRI), Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants -IFAC) ve Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council-IIRC) başta olmak üzere birçok kuruluş entegre raporlamanın gelişimine katkıda bulunmuştur.

2. Entegre Raporlama ve Entegre Raporlama Çerçevesi

Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi entegre raporlama yolcuğunda değer yaratma odağında ve geleceğe yönelik bir temel oluşturabilmek adına Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesini 2013 yılında yayımlamıştır. Söz konusu çerçevede entegre raporun hazırlanışı ve sunumuna dair ilkeler, raporun içeriği ve temel kavramları açıklanmaktadır. Ayrıca entegre rapor hazırlayacak kuruluşların raporlarını, bu çerçeve doğrultusunda hazırlamaları gerektiği de belirtilmiştir. İlkelere dayalı olarak hazırlanan bu çerçeve, aslen özel sektörde faaliyet gösteren her ölçekteki kâr amaçlı şirketler için hazırlanmıştır. İlke bazlı olması nedeniyle, kâr amacı olmayan kuruluşların da gerekli uyarlamalar yapıldığı takdirde kendi yapılarına uygun şekilde raporlama yapmalarını mümkün kılmaktadır (IIRC.IRFT, 2013:2).

Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi incelendiğinde Giriş ve Entegre Rapor olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Giriş Bölümünde Çerçevenin kullanımı ve entegre raporda kullanılan Temel Kavramlar hakkında bilgi aktarımı söz konusuysen, Entegre Rapor Bölümü rapor hazırlanırken dikkate alınması gereken Kılavuz İlkeler ve raporda bulunması gereken öğeleri ele alan İçerik Öğelerinden oluşmaktadır. Söz konusu “Kılavuz İlkeler” ile “İçerik Öğeleri” Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi İlkeleri

Kılavuz İlkeler	İçerik Öğeleri
Stratejik Odak ve Geleceğe Yönelim	Kurumsal Genel Görünüş ve Dış Çevre
Bilgiler Arası Bağlantı	Kurumsal Yönetim

Paydaşlarla İlişkiler	İş modeli
Önemlilik	Riskler ve Fırsatlar
Kısalık ve Öz olma	Strateji ve Kaynak Aktarımı
Güvenilirlik ve Tamlık	Performans
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	Genel Görünüş
	Hazırlık ve Sunum Temeli

Kaynak: (IIRC. IRFT, 2013: 5)

Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesine uygun olarak hazırlanmış olduğu belirtilen bir entegre raporda çerçevede kalın ve italik olarak belirtilen zorunlu hususların yer alması gerekir. Çerçevede geçen söz konusu bu zorunlu hususlara yer verilmemesi için kabul edilebilir sebepler olarak mevcut güvenilir bilgilerin yokluğu, açıklanması kanunlar yoluyla engellenmesi veya bu bilgiler açıklandığı takdirde önemli rekabet dezavantajına neden olması durumları belirtilmiştir. Belirtilen bu durumlardan herhangi birinin mevcudiyeti sebebiyle bu bilgilere yer verilmemesi halinde, açıklanmamış olan bilgilerin niteliği, hangi sebebe dayalı olarak açıklanmasına yer verilmediği ve eğer veri yetersizliği nedeniyle açıklanmadıysa bu verilere ulaşılması için izlenecek süreç açıklanmalıdır (IIRC.IRFT, 2013:8).

3. Araştırmanın Metodolojisi

Çalışmanın bu kısmında yapılan araştırmanın; amacı, kapsamı, önemi ve yöntemi hakkında bilgi verilecek ardından elde edilen bulgular ortaya konulacaktır.

3.1 Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Önemi

Türkiye’de entegre raporlama yeni uygulanmaya başlamış ve 2016 yılında henüz beş kuruluş tarafından entegre rapor yayımlanmıştır. Dolayısıyla, Türkiye’de yapılan çalışmalar incelendiğinde genel itibarıyla çoğunun teoriye dayandığını, dünyadaki uygulama örneklerinin incelendiğini ya da Türkiye’de faaliyet gösteren firmaların sürdürülebilirlik raporları ve yıllık raporları üzerinden incelemede bulunduğu görülmektedir. Bu çalışmada, Türkiye’de 2016 yılında beş kuruluş tarafından yayımlanmış olan entegre raporlar Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi’nin İçerik Öğelerine Uygunluğu açısından içerik analizine tabi tutulacaktır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, entegre raporlamanın Türkiye’deki mevcut durumunun analizi ve söz konusu kuruluşların hazırladığı entegre raporların Uluslararası Entegre

Raporlama Çerçevesi'nin İçerik Öğelerini ne ölçüde kapsadığını değerlendirmektedir. Bu kapsamda ele alındığında çalışma, daha sonra yapılacak çalışmalar açısından öncü/ilk çalışma olabilir ve bu yönüyle literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi, bir entegre raporun içeriğinin düzenlenmesi ve sunulmasında dikkate alınmak üzere Kılavuz İlkeler ve İçerik Öğeleri olmak üzere iki ana başlığa yer vermektedir. Kılavuz İlkeler bir entegre raporun hazırlanmasında kullanılırken, İçerik Öğeleri kuruluşun değer yaratırken yapmış olduğu faaliyetlerin ve paydaş etkileşimlerinin nasıl ortaya çıktığını gösteren bilgileri içerir (IIRC.IRFT, 2013: 3-5). Kılavuz İlkeler yedi, İçerik Öğeleri ise sekiz ana başlıktan oluşmaktadır. Bu ana başlıkların altında da birçok alt başlık bulunmaktadır. Söz konusu raporların Entegre Raporlama Çerçeve'sine tüm yönleri ile uyumunun değerlendirilmesinin kapsamı fazla genişleteceği öngörülmüştür. Bu nedenle, çalışmanın kapsamı söz konusu raporların sadece içerik öğeleri açısından değerlendirilmesi ile sınırlandırılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada nitel analiz tekniklerinden birisi olan içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, belgelerin veya görüşme belgelerinin/ kayıtlarının karakterize edilerek bu bilgilerin karşılaştırmaya uygun hale getirilmesini sağlayan bir yöntemdir (Altunışık, Coşkun ve Yıldırım, 2004: 234). Benzer verilerin önceden tanımlanmış kavramlar ve temalar çerçevesi içerisinde analiz edilerek okuyucu için daha anlaşılır hale getiren bir yöntem olan içerik analizi, kuruluşlar ile bilgi kullanıcılarının iletişimde önemli bir araç olan kurumsal raporların analiz edilmesinde de uygun bir teknik olarak görülmektedir (Karataş, 2017: 79; Kavut, 2010: 14).

İçerik analizi yapabilmek adına entegre raporlar kapsamındaki bilgilerin kodlanabilmesi adına önceden kategorilerin oluşturulması, bu kategorilerin raporlarda yansımaları olabilecek unsurların (açıklama ölçütleri) belirlenmesi ve sayısal ya da niteliksel olarak kodlamasının yapılması böylelikle yüzdesel dağılımın ölçülmesi gerekmektedir (Guthrie ve Abeysekera, 2006: 117; Lober, v.d, 1997: 59). Çalışmada ise entegre raporların incelenmesinde, IIRC'nin yayımladığı rehber niteliğindeki Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi'nde yer alan bilgiler, kategorilerin ve içeriklerin oluşturulmasında temel olarak alınmıştır.

Türkiye'de farklı sektörlerde faaliyette bulunan ve 2016 yılında entegre rapor yayımlayan kuruluşların entegre raporları, IIRC Entegre Raporlama Çerçevesi'nde belirtilen 'İçerik Öğeleri' doğrultusunda

karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Dünya çapında örneklerini daha çok gördüğümüz entegre raporlamanın Türkiye’de nasıl anlaşıldığının ve nasıl uygulandığının mevcut uygulama örnekleri incelenerek değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Verilerin toplanması ve incelenmesi noktasında, kuruluşların kendi web adreslerinde yayımlanan 2016 yılı entegre raporlarına ulaşılmıştır.

İşletmelerin entegre rapor içerik ögesini karşılama skorunun hesaplanmasında şu adımlar izlenmiştir (Ruiz-Lozano ve Tirado-Valencia, 2016: 256; Yüksel ve Aracı, 2017b: 748):

- ✓ İşletmenin entegre raporunda her öğeye karşılık gelen her bir ölçüt için açıklamalar yer alıyorsa kuruluşa 1 puan, ölçüt ile ilgili açıklamaya yer verilmemiş ise 0 puan verilmiştir. Kuruluşun söz konusu ölçütlerden almış olduğu puanlar toplanarak toplam puanı hesaplanmıştır.
- ✓ İşletmenin her bir içerik ögesi için hazırlanan kriterleri sağlama durumunda alacağı toplam puan, kuruluşun alabileceği maksimum puanı oluştur
- ✓ İşletmenin her bir içerik ögesini karşılama skoru şu şekilde hesaplanmıştır.

Kuruluşun Ölçüt Açıklamalarından
Aldığı Toplam Puan

$$\text{Kuruluşun İçerik Ögesini Karşılama Skoru} = \frac{\text{Kuruluşun Aldığı Toplam Puan}}{\text{Kuruluşun Alabileceği Maksimum Puan}}$$

Araştırma kapsamına dâhil edilen kurum ve kuruluşlar aşağıda verilmiştir.

- ✓ Türkiye’nin ilk Entegre Raporunu hazırlayan Boğaziçi Üniversitesi Vakfı bünyesinde kurulmuş olup, kamu, sivil toplum ve özel sektör kuruluşlarında yönetim kalitesini artırmaya yönelik eğitim, araştırma ve iletişim faaliyetlerini yürüten Argüden Yönetişim Akademisi (AYA)’nin Entegre Raporu,
- ✓ Türkiye’de yayımlanan ilk entegre faaliyet raporu, imalat sektöründe faaliyet gösteren Çimsa Çimento Sanayii T.A.Ş.’nin Entegre Raporu,
- ✓ İmalat sektöründe faaliyet gösteren Oyak bünyesinde yer alan Adana Çimento Sanayii T.A.Ş.’nin Entegre Raporu,

✓ İmalat sektöründe faaliyet gösteren Oyak bünyesinde yer alan Aslan Çimento Sanayii T.A.Ş.'nin Entegre Raporu,
✓ Türk finans sektörünün ilk Entegre Raporunu hazırlayan Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB)'nin Entegre Raporu,
Kapsama dâhil edilen bu raporlar, kuruluşların internet sitelerinden alınmıştır. Raporların "Entegre Rapor" başlığını taşıması zorunluluğu olmadığı için "Entegre Faaliyet Raporu" olarak adlandırılan rapor da kapsama dâhil edilmiştir. Belli kısıtlar altında da olsa karşılaştırma yapılarak değerlendirme söz konusu olduğu için kapsama dâhil edilen raporlar 2016 yılında yayımlanan raporlar ile sınırlandırılmıştır.

Kullanım ve takip kolaylığı açısından, sunulan çalışmada bundan sonra Çimsa Çimento Sanayii T.A.Ş. için "Çimsa Çimento", Aslan Çimento Sanayii T.A.Ş. için "Aslan Çimento", Adana Çimento Sanayii T.A.Ş. için "Adana Çimento", Türkiye Sınai Kalkınma Bankası için ise "TSKB" ve Argüden Yönetişim Akademisi (AYA) için "Argüden" terimleri kullanılacaktır.

3.3. Bulgular/ Elde Edilen Sonuçlar

Çalışma, 2016 yılında entegre rapor yayımlayan kuruluşların entegre raporlama performansının değerlendirilmesi ve söz konusu raporların Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesinin içerik öğelerine ne ölçüde uyum sağladığının belirlenmesi amacıyla içerik analizi yönteminden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. Her bir içerik öğesi için çerçeveden yararlanılarak ölçütler oluşturulmuş ve her bir kuruluşun içerik öğelerini karşılama skorları hesaplanmıştır.

Tablo 2: Kuruluşların Kurumsal Görünüm ve Dış Çevre İçerik Öğesi Ölçütlerini Açıklama Skorları

No	Unsur lar	Çimsa	Aslan	Adana	TSKB	Argüden
1	Kuruluşun; misyonu ve vizyonu	1	1	1	1	1
2	Kuruluşun; kültürü, etik ilkeleri ve değerleri	1	1	1	1	1
3	Kuruluşun; mülkiyet ve faaliyet yapısı	1	0	0	1	1
4	Kuruluşun; temel faaliyetleri ve pazarları	1	0	0	0	1
5	Kuruluşun; rekabet yapısı ve pazar konumu	1	1	1	1	0
6	Değer zinciri içindeki konumu	1	1	1	1	0
7	Geçmiş dönemlerle kıyaslandığında söz konusu ciddi değişimleri vurgulayan önemli nicel bilgiler	1	1	1	1	1
8	Başlıca paydaşların meşru ihtiyaç ve istekleri	0	0	0	0	0

9	İktisadi denge, globalleşme ve sanayi trendleri gibi makro ve mikro iktisadi koşullar	0	0	0	1	0
10	Rakip firmaların zayıf ve güçlü yönleri ile müşteri talebi	0	0	0	0	0
11	Teknolojik değişimin hızı ve etkisi	1	1	1	1	0
12	Toplumsal konular ile ilgili açıklamalar	1	1	1	1	0
13	İklim değişikliği, ekosistem kaybı ve gibi çevresel zorluklar	1	1	1	1	0
14	İşletmenin faaliyet gösterdiği sektöre ilişkin yasal düzenlemeler	1	0	0	1	0
15	Siyasi ortam.	1	0	0	1	0
	Kuruluşun Kurumsal Görünüm ve Dış Çevre İçerik Ögesi Karşılama Skoru	0,80	0,53	0,53	0,80	0,33

Kaynak: (IIRC. IRFT, 2013: 24)

Kuruluşların entegre raporları her bir içerik ögesi için ayrı ayrı incelendiğinde Kurumsal Görünüm ve Dış Çevre içerik ögesi kapsamında, açıklanma skoru %100 olan kuruluş bulunmamakla birlikte en yüksek skoru sağlayan kuruluşların %80 oranı ile Çimsa Çimento ve TSKB olduğu tabloda görülmektedir. Bunun yanı sıra yalnızca Argüden'in %50'nin altında bir skor alarak %33 oranında içerik ögesini karşıladığı dikkat çekmektedir. Bu durumun Argüden'in raporunda rekabet yapısı, pazar yapısı, makro ve mikro ekonomik durum, çevresel zorluklar, rakiplerin güçlü ve zayıf yönleri gibi bilgilerin yer almamasından kaynaklandığı, bunun da kuruluşun faaliyet alanı ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3: Kuruluşların Kurumsal Yönetim İçerik Ögesi Ölçütlerini Açıklama Skorları

No	UNSURLAR	Çimsa	Aslan	Adana	TSKB	Argüden
1	Kuruluşun liderlik yapısı ve kanuni zorunlulukların kurumsal yönetim yapısının oluşumunu nasıl etkilediği	1	0	0	1	1
2	Örgüt kültürü oluşturmak ve izlemek adına kullanılan özel süreçler	1	1	1	1	1
3	Kurumsal yönetim ile sorumlu olan kişilerin kuruluşun stratejik tarafını ve risk yönetimine karşı bakış açısını belirleyebilmek adına almış olduğu önlemler	1	1	1	1	0
4	Kuruluşun örgüt kültürünün, benimsediği etik ilkelerin ve değerlerinin sermaye öğelerinin kullanımına ve bunlar üzerindeki etkisine ilişkin açıklamalar	1	1	1	1	0
5	Kuruluşun yasal zorunlulukları aşan kurumsal yönetim faaliyetleri hakkında açıklama	1	1	1	1	0

6	Kuruluşun yönetim sorumlularının yenilikçi bakış açısını desteklemek için üstlendiği sorumluluk	1	1	1	1	1
7	Kuruluşun ücret ve teşvik politikalarının kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma ve sermaye öğeleri üzerindeki etkisi ve arasındaki bağlantı.	0	1	1	1	1
	Kuruluşun Kurumsal Yönetim İçerik ögesini karşılama skoru	0,86	0,86	0,86	1,00	0,57

Kaynak: (IIRC. IRFT, 2013: 24)

Kurumsal Yönetim içerik ögesi kapsamında bu içerik ögesine ait unsurların tamamını açıklayan kuruluşun TSKB olduğu ve diğer tüm kuruluşların bu içerik ögesi için %50'nin üzerinde bir skora sahip oldukları görülmektedir. Çimsa Çimento, Aslan Çimento ve Adana Çimento %86 açıklama skoruna sahipken Argüden'in kurumsal yönetim içerik ögesine ait unsurların %57'sini karşılayabildiği görülmektedir.

Tablo 4: Kuruluşların İş Modeli İçerik Ögesi Ölçütlerini Açıklama Skorları

No	Unsurlar	Çimsa	Aslan	Adana	TSKB	Argüden
1	Kuruluşun kurduğu iş modeli ile ilgili açıklama	1	1	1	1	1
2	İş modelini açıklayabilecek bir şema ve bu şemayı destekleyecek bir açıklama	0	1	1	1	1
3	Kuruluşun faaliyet gösterdiği sektör içerisindeki mevcut koşullar çerçevesinde bir metin akışı	0	1	1	1	1
4	Temel bilgi kullanıcıları ile kuruluşun dış çevresini etkileyen önemli faktörler ve bağımlılıklar	1	1	1	1	1
5	Kuruluşun benimsediği strateji, mevcut risk ve fırsatları, gösterdiği performans ile diğer içerik öğeleri arasında kurulan bağlantılar	1	1	1	1	1
6	Kuruluşun temel girdileri ile sermaye öğeleri arasındaki ilişkiye dair bir açıklama	0	1	0	0	0
7	Kuruluşun pazarda kendisini nasıl farklılaştırdığı	1	1	1	1	1
8	Kuruluşun iş modelinin ilk satış sonrası dönemde gelir yaratmaya uygun olup olmadığı	0	0	0	0	0
9	Kuruluşun yenilikçilik ihtiyacına nasıl yaklaştığı	1	1	1	1	1
10	İş modelinin değişime uyum sağlamak için nasıl tasarlandığı	0	1	1	1	0
11	Entegre raporda eğer önemli ise; süreç iyileştirme, çalışanların eğitimi gibi faaliyetlerin uzun vadede başarıya olan katkısı yer alabilir	1	1	1	1	1

12	Entegre raporda önemlilik düzeylerine bağlı olarak kuruluşun temel ürün ve hizmet, yan ürün ve diğer çıktılarına verilebilir	1	1	1	1	1
13	İç sonuçlar ve dış sonuçlar	1	1	1	1	1
14	Olumlu sonuçlar	1	1	1	1	1
15	Olumsuz sonuçlar	0	0	0	0	0
	Kuruluşun İŞ Modeli İçerik �gesini Karşılama Skoru	0,60	0,87	0,80	0,80	0,73

Kaynak: (IIRC. IRFT, 2013: 24)

İŞ Modeli İçerik  gesi kapsamında tüm unsurları açıklayan kuruluş bulunmamakla birlikte bu içerik ögesine ait çoğu unsuru açıklayan ve oldukça baŐarılı bir iş modeli Őemasıyla destekleyen Aslan  imento'nun bu anlamda ön planda olduğu %87 açıklama skoru ile tabloda görülmektedir. Bu içerik ögesi için de %50'nin altında skora sahip kuruluş yoktur. %60 ile en d Őuk skora sahip olan  imsa  imento'nun ise en büyük eksiği olarak sermaye ögelerini iş modelinden nasıl geçirdiğini ve her bir sermaye ögesi üzerinde yarattığı etkiyi belirten bir açıklamaya entegre raporda rastlanmamıŐ olması olarak düşünülmektedir.

Tablo 5: Kuruluşların Riskler ve Fırsatlar İçerik  gesi  l tlerini Açıklama Skorları

No	Unsurlar	�imsa	Aslan	Adana	TSKB	Argüden
1	Risk ve fırsatların spesifik kaynağının tespiti	1	1	1	1	1
2	Kuruluşun sahip olduğu risk veya fırsatların gerçekleŐme olasılığının ve gerçekleŐmesi durumunda yarattığı etkinin büyüklüğünün değerlendirilmesi	1	0	0	0	1
3	Kuruluşun benimsediği stratejik amaçların, hedeflerin, y�r�tt�ğu politikaların belirlenmesi de dâhil tüm aŐamalarda söz konusu riskleri azaltmak/yönetmek ve mevcut fırsatları değeri artırmak adına değerlendirebilmek için alınan tedbirler	1	1	1	1	1
	Kuruluşun Riskler ve Fırsatlar İçerik �gesini Karşılama Skoru	1,00	0,67	0,67	0,67	1,00

Kaynak: (IIRC.IRFT, 2013: 24)

Riskler ve Fırsatlar içerik ögesine ait tüm unsurları açıklayan iki kuruluş olduğu, bu iki kuruluşun ise  imsa  imento ve Argüden olduğu tabloda görülmektedir. Diğer üç kuruluşun %67 açıklama skoruna sahip olma nedeni ise risk ve fırsatların gerçekleŐmesi halinde

etkisinin büyüklüğünü değerlendirir ifadelere raporlarında rastlanamamasıdır.

Tablo 6: Kuruluşların Strateji ve Kaynak Aktarımı İçerik Ögesi Ölçütlerini Açıklama Skorları

No	Uysurlar	Çimsa	Aslan	Adana	TSKB	Argüden
1	Kısa, orta ve uzun vadedeki stratejik amaçlar	1	1	1	1	1
2	Amaçlara ulaşmak için uygulanan ya da uygulanması planlanan stratejiler	1	1	1	1	1
3	Kuruluşun belirlemiş olduğu stratejilerini uygulayabilmek adına gerekli olan kaynak aktarımı planları hakkında açıklamalar	0	1	1	0	1
4	Kuruluşun gerçekleşen başarılarının ve hedeflediği sonuçların ne şekilde ölçüleceği	0	1	1	1	1
5	Kuruluşun belirlediği stratejiler doğrultusunda planladığı kaynak aktarımı ile diğer içerik ögeleri çerçevesinde yer alan bilgiler arasındaki bağlantının kurulması	0	0	0	0	0
6	Kuruluşun stratejileri ve planladığı kaynak aktarımının kuruluşun iş modeli ile ne ölçüde örtüştüğü ve kuruluşun değişime uyum sağlama noktasında sahip olduğu kabiliyet ile bu aşamada iş modeli üzerinde yapılması gerekebilecek değişiklikler	0	0	0	1	0
7	Kuruluşun stratejileri ve kaynak aktarımı planlarının kuruluşun dış çevresinden, mevcut risk ve fırsatlardan nasıl etkilendiği	1	0	0	1	1
8	Kuruluşun stratejileri ile kaynak aktarımı planlarının sermaye ögelerini ve bunlar üzerindeki risk yönetimi düzenlemelerini nasıl etkilendiği	1	0	0	0	0
9	Kuruluşun rekabet avantajı elde etmesine ve değer yaratmasına yardımcı olan farklılaşma unsurları	1	1	1	1	0
10	Kuruluşun belirlediği stratejiler doğrultusunda planladığı kaynak aktarımı planlanırken kullanılan paydaş etkileşiminin temel özellikleri.	1	0	0	1	1
	Kuruluşun Strateji ve Kaynak Aktarımı İçerik Ögesini Karşılama Skoru	0,60	0,50	0,50	0,70	0,60

Kaynak: (IIRC, IRFT, 2013: 24)

Strateji ve Kaynak Aktarımı içerik ögesi kapsamında yapılan incelemelerde kuruluşların raporlarında stratejileriyle ilgili kısıtlı da olsa açıklama yapmalarına karşın kaynak aktarımı planları konusunda eksikleri olduğu göze çarpmaktadır. Tüm kuruluşların bu içerik ögesi kapsamında %50 ve üzerinde bir açıklama skoruna sahip olmasına rağmen Aslan Çimento ve Adana Çimento'nun %50 açıklama skoru

ile eksiklerinin fazla olduğu da görülmektedir. Çimsa Çimento ve Argüden %60 açıklama skoruna sahip iken en yüksek açıklama skoruna sahip kuruluş ise %70 ile TSKB'dir.

Tablo 7: Kuruluşların Performans İçerik Ögesi Ölçütlerini Açıklama Skorları

No	Unsurlar	Çimsa	Aslan	Adana	TSKB	Argüden
1	Hedefler, riskler ve fırsatlar açısından nitel göstergeler ve bunların oluşturulmasında yararlanılan yöntemler ile ilgili açıklamalar	1	1	0	1	1
2	Kuruluşun sermaye ögeleri üzerinde yarattığı etkiler (pozitif ve negatif) hakkında açıklamalar	0	0	0	0	0
3	Temel paydaş ilişkileri ve kuruluşun temel paydaşların meşru ihtiyaç ve isteklerini nasıl karşıladığı ile ilgili açıklamalar	1	1	1	1	0
4	Kuruluşun geçmiş performansı ile mevcut performansın karşılaştırılması ve mevcut performans ile kuruluşun genel görünüşü arasındaki bağlantının kurulması	1	1	1	1	1
	Kuruluşun Performans İçerik Ögesini Karşılama Skoru	0,75	0,75	0,50	0,75	0,50

Kaynak: (IIRC. IRFT, 2013: 24)

Performans İçerik Ögesine ait unsurların %75'ini karşılayan kuruluşlar Çimsa Çimento, Aslan Çimento ve TSKB iken Adana Çimento ve Argüden bu unsurların %50'sini karşılamaktadır. Tüm kuruluşların bu içerik ögesi için açıklama skorlarının %50'nin üzerinde olmasına karşın, hiçbirinin kuruluşun sermaye ögeleri üzerindeki etkilerine dair raporlarda açık ve net bilgilere rastlanamamıştır.

Tablo 8: Kuruluşların Genel Görünüş İçerik Ögesi Ölçütlerini Açıklama Skorları

No	Unsurlar	Çimsa	Aslan	Adana	TSKB	Argüden
----	----------	-------	-------	-------	------	---------

1	Kuruluşun dış çevresinde karşılaşması olası durumlar ile ilgili kısa, orta ve uzun vadedeki beklentileri	1	1	1	1	1
2	Söz konusu bu beklentilerin kuruluşun nasıl etkileyeceği ile ilgili açıklamalar	0	0	0	0	1
3	Kuruluşun mevcut durumda karşılaşması olası kritik zorluklara ve belirsizliklere cevap verebilmek adına ne şekilde örgütlendiği	1	1	1	1	1
4	Kuruluşun dış çevresi, aldığı riskler ve sahip olduğu fırsatlar ile bunların stratejik amaçlara ulaşma noktasında nasıl etkilerinin olduğuna dair bir analiz	0	0	0	1	0
5	Kuruluşun sahip olduğu sermaye öğelerinin bulunabilirliği, bunların kalitesi ve satın alınabilirliği ile bu sermaye öğelerinin kuruluşun değer yaratma kabiliyeti açısından neden önemli olduğu ile ilgili açıklamalar	0	0	0	0	0
	Kuruluşların Genel Görünüş İçerik Öğesini Karşılama Skoru	0,40	0,40	0,40	0,60	0,60

Kaynak: (IIRC. IRFT, 2013: 24)

Genel Görünüş İçerik Öğesi kapsamında yapılan incelemeler sonucunda açıklama skoru %50'nin altında kalan Çimsa Çimento, Aslan Çimento ve Adana Çimento'nun raporlarının bu içerik öğesine ait unsurların %40'ını sağlayabildiği tabloda görülmektedir. TSKB ve Argüden ise bu unsurların %60'ını raporlarında açıklamaktadır. Bu içerik öğesine ait skorların düşük olmasının nedeni olarak ise kuruluşların raporlarda kısa, orta ve uzun vadede karşılaşması olası beklentilerin kuruluşu nasıl etkileyeceği hakkında ve kuruluşun kullandığı sermaye öğelerinin bulunabilirliği, kalitesi gibi durumların kuruluşun değer yaratma kabiliyetini nasıl etkileyeceği hakkında açık ve net bilgilere rastlanamamış olması olarak düşünülmektedir.

Tablo 9: Kuruluşların Hazırlık ve Sunum İçerik Öğesi Ölçütlerini Açıklama Skorları

No	Unsurlar	Çimsa	Aslan	Adana	TSKB	Argüden
1	Kuruluşun önemlilik belirleme sürecinin bir özeti	1	1	1	1	1
2	Raporlamamın sınırı ve söz konusu sınırın ne şekilde belirlendiğine ilişkin bir açıklama	1	1	1	1	1
3	Finansal unsurları göstermek veya değerlendirmek için kullanılan başlıca yöntemler	0	0	0	0	1
	Kuruluşun Hazırlık ve Sunum İçerik Öğesini Karşılama Skoru	0,67	0,67	0,67	0,67	1,00

Kaynak: (IIRC. IRFT, 2013: 24)

Hazırlık ve Sunum İçerik ögesine ait unsurların tamamını raporlarına yansıtan Argüden'in açıklama skorunun %100 olduğunu, imsa imento, Aslan imento, Adana imento ve TSKB'nin ise %67 oranında bu unsurları karşılayabildiği görülmektedir.

Araştırma kapsamına dahil edilen Kuruluşların hazırladıkları Entegre Raporların, Uluslararası Entegre Raporlama erevesi'nin İçerik ögelerini karşılama skorları zet halinde aŐađıdaki tabloda tekrar sunulmaktadır.

Tablo 10: Kuruluşların Entegre Raporlama Skoru

No	Unsurlar	imsa	Aslan	Adana	TSKB	Argüden
1	Kurumsal Görünüm ve Dış evre	0,80	0,53	0,53	0,8	0,33
2	Kurumsal Yönetim	0,86	0,86	0,86	1,00	0,57
3	İŞ Modeli	0,60	0,87	0,80	0,80	0,73
4	Riskler ve Fırsatlar	1,00	0,67	0,67	0,67	1,00
5	Strateji ve Kaynak Aktarımı	0,60	0,50	0,50	0,70	0,60
6	Performans	0,75	0,75	0,50	0,75	0,50
7	Genel Görünüş	0,40	0,40	0,40	0,60	0,60
8	Hazırlık ve Sunum	0,67	0,67	0,67	0,67	1,00
	Kuruluşun Entegre Raporlama Skoru	0,71	0,66	0,62	0,75	0,67

Kaynak: (IIRC. IRFT, 2013: 24)

Tablo incelendiğinde; her bir içerik ögesi kapsamında açıklama skoru yüksek olan kuruluşun farklı olduğu görülmektedir. Bunun nedeninin ise entegre raporun içeriğinin kuruluşun faaliyet gösterdiği sektöre bağlı olarak farklılaŐması olduğu düşünülmektedir. Kuruluşların her bir içerik ögesini karşılama skorlarının toplamı ortalamaları alınarak oluŐturulan Entegre Raporlama Skorları değerlendirildiğinde nitelik olarak farklılaŐmakla birlikte tüm raporların entegre raporlama skorlarının %50'nin üzerinde olduğunu, entegre raporlama skoru en yüksek olan kuruluşun %75 oranıyla TSKB olduğunu, ardından %71 skor ile imsa imento'nun yer aldığını, imsa imento'yu %67 ve %66 entegre raporlama skoru ile sırasıyla Argüden ve Aslan imento'nun izlediğini, son olarak ise %62 entegre raporlama skoru ile ise Adana imento'nun yer aldığını görmek mümkündür.

Sonuç ve Öneriler

Entegre Raporlama Çerçevesinin İçerik Öğeleri başlığı altında bir entegre rapora dâhil edilmesi gereken bilgilere ilişkin açıklamalar bulunmaktadır. Bu çalışma kapsamında Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesinden hareketle her bir içerik ögesine ait ölçütler oluşturulmuştur. Kuruluşun hazırlamış olduğu entegre raporda bir ölçütü açıklaması durumunda kuruluşa 1 puan, açıklamaması durumunda ise kuruluşa 0 puan verilmiştir. Ardından kuruluşun aldığı puan, alabileceği maksimum puana oranlanarak içerik öğelerini açıklama skorları oluşturulmuştur. Son olarak her kuruluşa ait içerik öğelerini karşılama skorlarının ortalamaları alınarak, kuruluşun entegre raporunun içerik öğelerini karşılama skorları ölçülmüştür.

Bu analiz sonucunda elde edilen bulgulara göre; Çimsa Çimento'nun %71 entegre rapor skoruna sahip olmasının en büyük nedeni kuruluşun hazırladığı raporda iş modeli ile ilgili yeterli bilgi vermemesi olarak görülmektedir. Bu da kuruluş tarafından entegre raporlamanın öneminin tam olarak anlaşılmadığını göstermektedir. Aslan Çimento ve Adana Çimento'nun her ikisinin de OYAK bünyesinde ve aynı sektörde faaliyet göstermesi nedeniyle bunların entegre raporları; sınıflandırılan kavramlar, içerik öğelerinin sırası gibi birçok açıdan benzerlik göstermektedir. Aslan Çimento ve Adana Çimento aslında kısa ve öz raporlar hazırlayarak her içerik ögesine değindikleri halde her içerik ögesine ait unsurlarda eksikleri olması nedeniyle sırasıyla %66 ve %62 entegre rapor skorlarına sahiptirler. Çimento sektöründe faaliyet gösteren bu üç kuruluş karşılaştırıldığında, aynı sektörde faaliyet göstermelerine rağmen nitelik olarak farklılaşmaktadırlar. Dolayısıyla bu durum henüz Türkiye'de yeni başlayan entegre rapor uygulamalarının karşılaştırılabilirliği için entegre raporlama standardizasyonuna ihtiyacı olduğunu göstermektedir. Hizmet sektöründe faaliyet gösteren finansal bir kurum olan Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'nın %75 entegre raporlama skoru ile ön plana çıktığı görülmekle birlikte diğer kuruluşlarla arasındaki sektörel farklılık nedeniyle karşılaştırma imkânı bulunmamaktadır. Entegre raporlama skoru %67 olan Argüden'in ise, sermaye öğelerine ilişkin bilgilerinin IIRC çerçevesi ile uyumsuz olması nedeniyle bunlar ile ilgili açıklanması gereken unsurların da eksik olduğu göze çarpmaktadır. Ancak bu eksikliğin kuruluşun faaliyet alanından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Entegre rapor skoru %50'nin altında olan kuruluş olmamasına rağmen, hazırlanan raporların ilk raporlama yılı olması nedeniyle eksiklerinin olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca incelenen rapordan Çimsa Çimento'nun "entegre faaliyet raporu" adı altında

yayımladığı rapor, finansal bilgileri, denetim raporuna ait bilgileri ve sürdürülebilirlik raporuna ait özet bilgileri kapsamaktadır. Dolayısıyla bu rapor ile bir entegre rapordan beklenen açık, anlaşılır ve öz bilgi aktarımı sağlanamamış aksine bu raporun uzun sayfalardan oluşan diğer kurumsal raporlama türlerine benzediği görülmüştür.

Çalışmanın önemli kısıtlarından birisi Türkiye’de entegre rapor uygulamalarının henüz çok yeni olması nedeniyle az sayıda entegre raporun incelenmesidir. Bir diğer kısıtlama ise çalışmada kullanılan yöntemin, rakamlar ile ifade edilebilir çıktılar sunsa da uygulayıcı kaynaklı oluşabilecek hatalara açık bir yöntem olmasıdır.

Entegre Raporlama Çerçevesinin İlke bazlı bir yaklaşım benimsenerek hazırlanması nedeniyle genel sınırları belirlenen Entegre Raporlama konusunda standart bir format henüz geliştirilememiştir. Hem kâr amaçlı hem kâr amacı gütmeyen kuruluşların kendi yapılarına uygun şekilde raporlama yapabilmeleri için uygun bir yaklaşım olduğu şüphesizdir. Ancak bu durum entegre raporların karşılaştırılabilirliğini, tutarlılığını, güvenilirliğini ve denetimini zorlaştırmaktadır. Hazırlanan raporlar incelendiğinde, özellikle değer yaratma kavramı ve performans kavramlarının kuruluşlarca farklı ele alındığı ve ortak bir anlayışın oluşturulamadığı görülmektedir. Entegre raporlamanın dünya çapında bir standardizasyonunun sağlanması, kuruluşların hazırlamış oldukları raporlar arasındaki farklılıkların minimize edilmesine yardımcı olacak, raporların tutarlılığı, güvenilirliği ve karşılaştırılabilirliği mümkün hale gelecektir. Aynı zamanda Entegre raporlamanın denetimi açısından bakıldığında, entegre raporlamanın denetimini yapacak kuruluşlara ve bağımsız denetçilere finansal olmayan bilgilerin denetimi konusunda eğitim verilmesi gerekirken, entegre raporun denetimi için de rehber olacak bir standart oluşturulması önemli bir adım olacaktır.

Türkiye’de entegre rapor hazırlamak için çalışmalara başlamış kuruluşlar olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla önümüzdeki birkaç yıl içinde entegre rapor uygulamalarının artacağı söylenebilir. Türkiye’de yayımlanan 2016 yılına ait entegre raporlar, içerik öğeleri kapsamında eksikleri olmakla birlikte entegre raporlamanın bundan sonraki uygulamaları açısından umut vermektedir.

Birçok ülkede isteğe bağlı olan entegre raporlama uygulamasının zorunlu hale getirilmesi noktasında düzenlemeler yapılırken, Türkiye’de de hisseleri Borsa İstanbul’da işlem gören firmaların, 2020 yılına kadar entegre rapor yayımlamaları zorunlu kılınmıştır. Yayımlanan entegre raporların artışına paralel olarak bu alanda gelecekte yapılacak akademik çalışmalarda, incelenecek

kuruluş sayısının artırılması, aynı kuruluşa ait birden fazla yılın entegre raporlarını kapsayacak şekilde örneklem belirlenmesi ve böyle bir sistematığın sektör bazında uygulanması mümkün olacak bu da daha tutarlı karşılaştırma sonuçlarına ulaşılmasını sağlayacaktır.

Kaynakça

- Adana Çimento ER. (2016). *Adana Çimento Entegre Raporu*. <http://www.oyakcimento.com>:
<http://www.oyakcimento.com/tr/yatirimci-kosesi/entegre-raporlari>, (Erişim Tarihi: 16.02.2018).
- Altunışık, R., Coşkun, R. ve Yıldırım, E. (2004). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı* (Geliştirilmiş 3. Baskı b.). Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Aracı, H. ve Yüksel, F. (2017a). Entegre Raporlamada Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü ve Muhasebe Müfredatlarında Entegre Raporlama. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 2(19), 389-414.
- _____. (2017b). Entegre Raporlama, Türk İşletmelerinin Entegre Raporlamaya Bakışı Üzerine Bir Araştırma. *Yönetim ve Ekonomi*, 24(3), 741-757.
- Aras, G. ve Sarioğlu, G. U. (2015). *Kurumsal Raporlamada Yeni Dönem: Entegre Raporlama*. Tusiad, Yayın No: T/2015, 10-564, İstanbul.
- Argüden Yönetişim Akademi ER. (2016). *Argüden Yönetişim Akademi Entegre Raporu*. http://argudenacademy.org/docs/content/ArgudenAkademi_EntegreRapor_2016.pdf, (Erişim Tarihi: 11.02.2018).
- Aslan Çimento ER. (2016). *Aslan Çimento Entegre Raporu*. http://www.aslancimento.com.tr/i/assets/documents/aslan_cimento_entegre_raporu_2016.pdf, (Erişim Tarihi: 21.01.2018).
- Çalışkan , A. Ö. (2012). Sürdürülebilirlik Raporlaması. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, (1), 41-68.
- Çimsa ER. (2016). *Çimsa Çimento Entegre Faaliyet Raporu*. <http://www.cimsa.com.tr/ebook/cimsa2016efr2/files/assets/basic-html/page-1.html>, (Erişim Tarihi: 10.01.2018).
- Ercan, C., Kestane, A. (2017). Entegre Raporlama ve Türkiye'deki Uygulama Örnekleri Üzerine Bir Araştırma. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(4), 73-86.
- Gençoğlu, Ü. ve Aytaç, A. (2016). Kurumsal Sürdürülebilirlik Açısından Entegre Raporlamanın Önemi ve BIST Uygulamaları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (72), 51-66.
- Guthrie, J. ve Abeysekera, I. (2006). Content Analysis of Social, Environmental Reporting: What Is New. *Journal of Human Resource Costing and Accounting*, 10(2), 114-126.

- IIRC.IRFT.(2013).<http://www.theiirc.org/wpcontent/uploads/2014/06/13-12-08THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-Turkish.pdf>, (Erişim Tarihi: 18.12.2017).
- Karataş, Z. (2017). Sosyal Bilim Araştırmalarında Paradigma Değişimi: Nitel Yaklaşımın Yükselişi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 68-86.
- Kavut, L. (2010). Kurumsal Yönetim, Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Çevresel Raporlama: IMKB 100 Şirketlerinin Çevresel Açıklamalarının İncelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi*, (66), 9-43.
- Krzus, M. P. (2011). Integrated reporting: if not now, when? *IRZ*. 271-276.
- Küçükgergerli, D. N. (2017). *Entegre Raporlama Endeksi*. İstanbul: Türkmen Kitapevi.
- Lober, D., Bynum, D., Campbell, E. ve Jacques, M. (1997). The 100 Plus Corporate Environmental Report Study: A Survey of an Evolving Environmental Management Tool. *Businell Strategy and the Environment*, 6, 57-73.
- Ruiz-Lozano, M., Tirado-Valencia, P. (2016). Do industrial companies respond to the guiding principles of the Integrated Reporting framework? A preliminary study on the first companies joined to the initiative. *Revista de Contabilidad*, 19(2), 252-260.
- TSKB ER. (2016). *TSKB Entegre Raporu*. [http://www.tskb.com.tr/i/assets/document/pdf/TSKB Entegre Rapor_2016.pdf](http://www.tskb.com.tr/i/assets/document/pdf/TSKB_Entegre_Rapor_2016.pdf), (Erişim Tarihi: 12.01.2018).
- Yanık, S., Türker, İ. (2012). Sürdürülebilirlik Ve Sosyal Sorumluluk Raporlamasındaki Gelişmeler (Tümleşik Raporlama). *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Üniversitesi*, (47), 291-308.